

Posudek vedoucího bakalářské práce

Andrea Zimová: Privátní a veřejný liturgický prostor v Čechách v období pozdního středověku

Vedoucí práce: PhDr. Jan Klípa, Ph.D.

Oponent: PhDr. Aleš Mudra, Ph.D.

Autorka si zvolila za předmět své bakalářské práce komparaci liturgického provozu ve dvou z nejdůležitějších stavebních podniků, které lze spojit s mecenátem, ale rovněž přímo s osobním vkladem a zájmem Karla IV. – v katedrále sv. Víta a na hradě Karlštejn.

Z hlediska studia dějin liturgie je středověké období oblastí, k níž se obrací pouze vyhranění specialisté. Je to pravděpodobně dáno tím, že rozdíl, který nás na poli eklesiologie, dogmatu a liturgie od zmíněné epochy dělí jsou tak zásadní, že lze jen těžko ze zmíněné látky čerpat pro řešení aktuálních otázek na poli (ekumenické) liturgiky živé impulsy.

Na druhou stranu se čím dál zřetelněji ukazuje, že poznání konkrétního liturgického provozu v daném období, oblasti nebo na určitém místě přináší neocenitelné podněty pro nové interpretace základních otázek v rámci celého spektra historických oborů – v první řadě to platí pro dějiny (sakrální) architektury, dějiny umění obecně, ale i dějiny hudby či dějiny divadla. Zatímco posledně jmenované disciplíny, jejichž předmětem jsou umělecké projevy nehmotné povahy, jsou si úzkého provázání s dějinami liturgie vědomy již delší dobu, dějiny umění se teprve v posledních desetiletích (v našem prostředí spíše v posledním desetiletí) postupně vymaňují z formalistického pojetí a začínají vnímat konkrétní původní funkci (architektury i zobrazivých uměleckých projevů) jako jeden ze zásadních faktorů, určujících obsah i formu díla. Kultovní a liturgická funkce je přitom pro období středověku zcela dominantní.

Je tedy třeba vyzdvihnout každou práci, která se snaží osvětlit konkrétní projevy dávných liturgických akcí na místech, která jsme dnes navyklí vnímat v první řadě jako muzealizované interiéry a umělecké památky – tedy optikou, která se rodí až v průběhu 19. století. Poznání liturgického provozu totiž přináší zásadní informace pro pochopení stavby a její původní výzdoby – umístění a zasvěcení oltářů, niky, výklenky, sanktuaria, otvory v klenbě (tzv. Himmelloch), nástěnné malby, sochy určené k procesím či sloužící v rámci zdramatizovaných částí liturgií velkých svátků (velikonoční okruh, svatodušní okruh) – k řádné interpretaci všech těchto dílčích otázek je odhalení původní podoby liturgie v daném místě neocenitelným východiskem.

Práce Andrey Zimové se zaměřila na liturgii, která formovala obsah a podobu dvou nejvýznamnějších staveb z éry Karla IV. Na úrovni bakalářské práce jde o šťastné rozhodnutí, protože tyto dvě stavby patří k nejprobadanějším a nejinterpretovanějším v dosavadních českých dějinách umění a v rámci speciální literatury tak lze dohledat i (nečetné) studie, které se přímo či nepřímo (zasvěcení a funkce kaplí na Karlštejně) zabývají problematikou

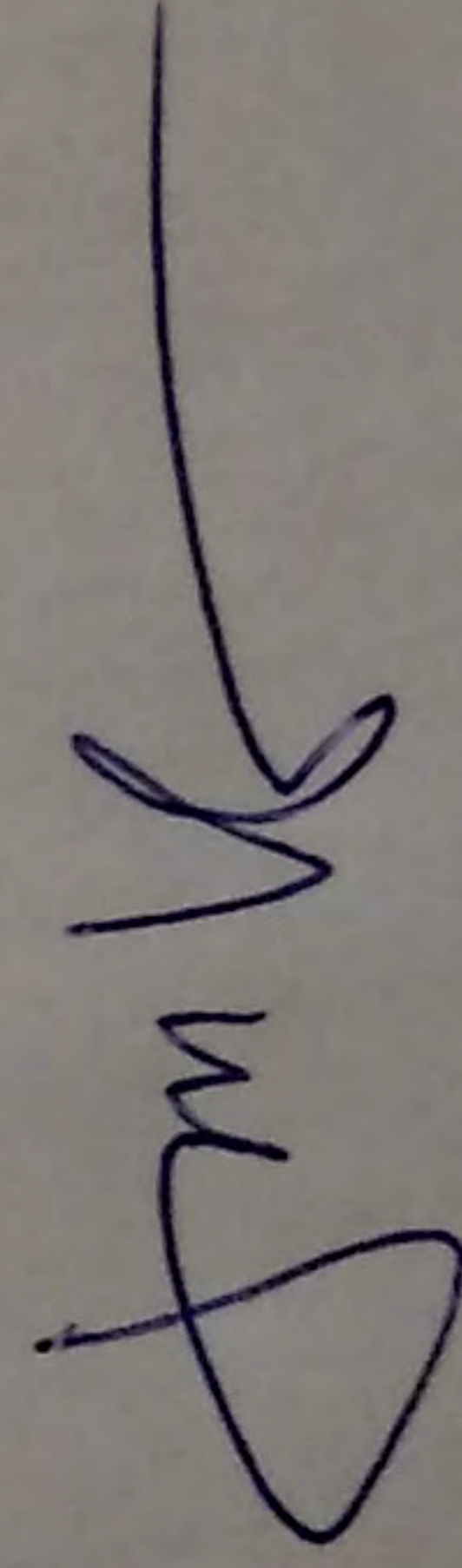
liturgického provozu v těchto svatyních. Autorka prokázala znalost obecné i speciální sekundární literatury a schopnost kriticky s ní pracovat. Kvalita i kvantita exceprce a výsledná kompilace dokládá i orientaci v tématu samotném zcela naplňuje požadavky, které jsou kladeny na kvalitu bakalářské práce.

Určitým limitem práce je fakt, že téma – přestože máme k dispozici výše zmiňovaná ojedinělá dílčí zpracování – dosud čeká na své důkladné pojednání včetně základní heuristiky a interpretace pramenné základny. To je ovšem úkol pro speciálně školeného liturga-historika, který se s jistotou pohybuje v archivních fondech a v první řadě spolehlivě ovládá středověkou církevní latinu. Ideální by bylo, kdyby z bakalářské práce, v jejímž rámci dosáhla autorka bezpečné znalosti dosavadního stavu bádání, vyrostla práce magisterská a návazné studie, které by mohly ve věci dané problematiky přinést zásadní původní zjištění či interpretace. Samo téma je pro takovýto postup nepochybně nosné.

Diskutovat by bylo možno o tom, zda některé ze podkapitol souvisí s tématem formování liturgického prostoru natolik těsně, že jejich zařazení výslednou interpretaci posunuje nebo zda je jejich souvislosti s hlavní obsahovou linií volnější, jejich vypuštění by celkovému textu neuškodilo a výsledná struktura práce by byla přehlednější a sevřenější. Na mysli mám oddíly věnované korunovačnímu řádu (i když podobu architektury katedrály sv. Víta do určité míry možná ovlivnil, jde pouze o hypotézu) a relikviím (otázka relikvií ve středověké liturgii je tématem, k němuž dnes existuje specializovaná literatura rozsahem zvlí malé veřejné knihovny, stručné pojednání v rámci liturgického prostoru se jeví spíše jako zbytečné..).

Andrea Zimová v předložené práci prokázala bezpečnou orientaci ve zvoleném tématu a spolehlivou znalost sekundární literatury včetně schopnosti kriticky s ní pracovat. Její práci navrhuji hodnotit známkou „A“ a vřele ji doporučuji k obhajobě.

Praha, 6. června 2015

PhDr. Jan Klípa, Ph.D.